

Suomen Yrittäjäopisto
SYOagri

BUDJETOINTI, MISTÄ RAHAT TULEVAT JA MINNE NE MENEVÄT

MENESTYVÄ MAATILAYRITYS 2 -HANKE

VUOKKO KRAATARI, SYO

Vuokko Kraatari

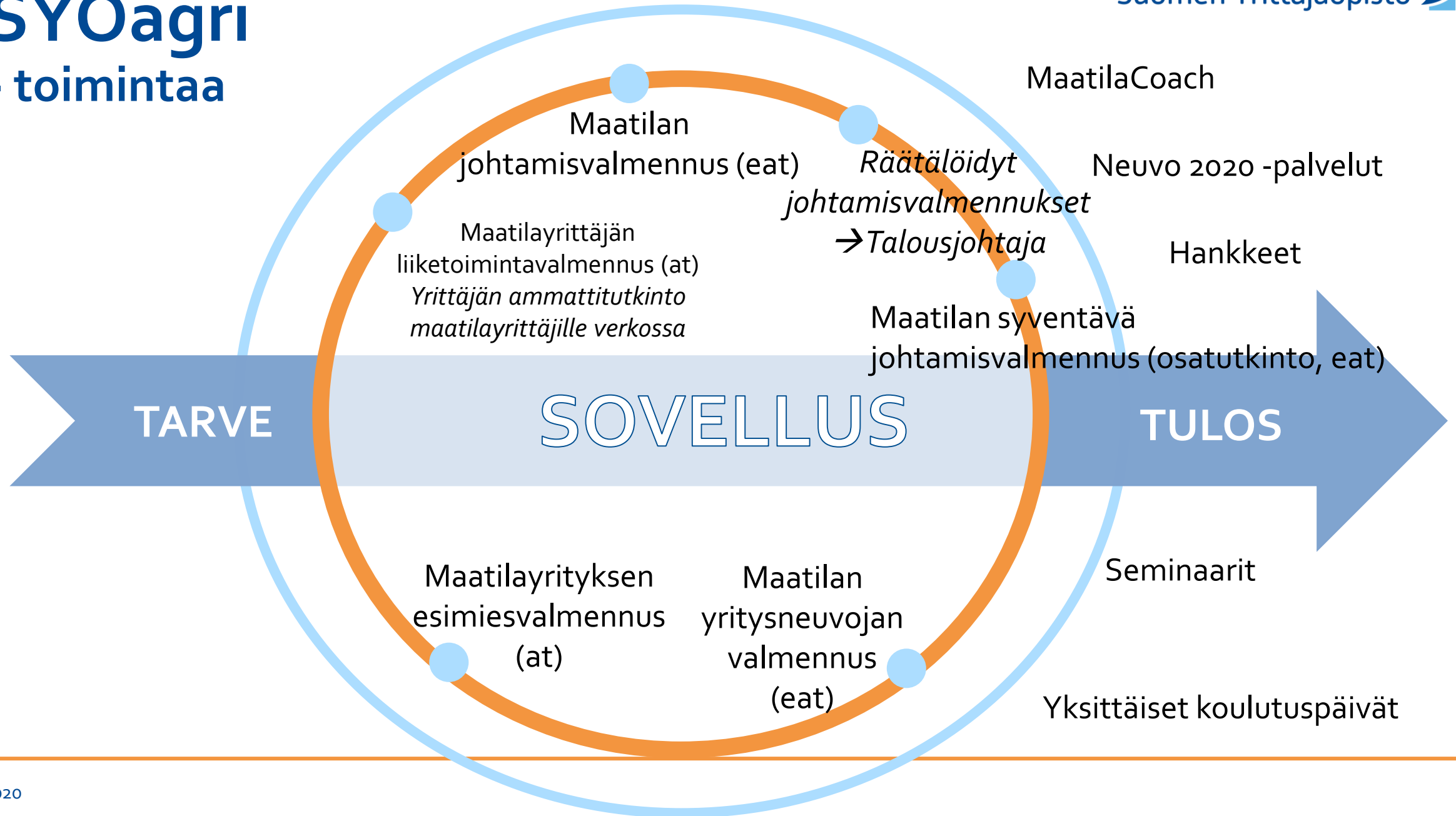
- Yritystoiminnan kouluttaja, Suomen Yrittäjäopisto Oy
- Maatilayrittäjä vuodesta 2004
- Agrologi AMK, YNEAT
- Maatilojen erilaisissa asiantuntijatehtävissä noin 15 vuotta

SYOagri

- Maatilayrittäjille räätälöityjä koulutuksia jo 2000 -luvulta
- Valmennuksissa painottuu tilojen toiminnan ja kannattavuuden kehittäminen
 - Suunnitelmallisuuden lisääminen / korostaminen
- Kehitämme valmennuksia opiskelijoilta saamiemme palautteiden perusteella
- Kouluttajillamme alan omakohtaista kokemusta
- Toimimme myös verkossa!

Talouden varoitusmerkit

TALOUDEN VAROITUSMERKIT, MAKSUVALMIUSKRIISI
TALOUDEN TERVEHDYTTÄMINEN

#93953420

Ensimmäiset talouden varoitusmerkit

- Käteis-, paljous- ja kausialennuksia ei pystytä hyödyntämään
 - Luotollinen tili on jatkuvasti miinuksella ja tuotantotarvikkeiden ostot rahoitetaan luotoilla, jotka kasvavat
 - Korvausinvestointeja on tehty, mutta lainat ovat jääneet lyhentämättä
 - Lainoja on lyhennetty, mutta uutta otettu saman verran
 - Lainat vähenevät vain vähän, vaikka investointeja ei ole tehty
 - Tilalla huonokuntoiset koneet ja rakennukset
-

Ensimmäiset talouden varoitusmerkit

- Tuotannon ongelmat
- Laajennusinvestoinnit rahoitetaan kokonaan lainarahalla
- Säästöt hupenevat vuosi vuodelta
- Vakuutuksissa puutteita sekä henkilöiden ja omaisuuden osalta

Maksuvalmiuskriisin merkit

- Tuotantotarvikeostot tehdään kokonaan laskuun ja rästit lisääntyvät
 - Lyhytaikaisten luottojen määrä lainojen kokonaismäärästä lisääntyy
 - Useille kauppaliikkeille suurehkoja velkoja
 - Tilan velat lisääntyvät, vaikka investointeja ei tehdä
 - Korjauksia viivytellään
 - Omaisuutta joudutaan myymään velkojen lyhentämiseksi
 - Lainojen määrä ylittää tilan liikevaihdon jatkuvasti
-

Maksuvalmiuskriisin merkit

- Lainojen hoitorästit lisääntyvät ja entisten hoitamiseen otetaan uutta velkaa
- Pankit eivät anna uutta lainaa
- Pankit panttaavat tuet
- Säästöjä ei ole eikä kerry
- Vakuutukset puuttuvat lähes kokonaan

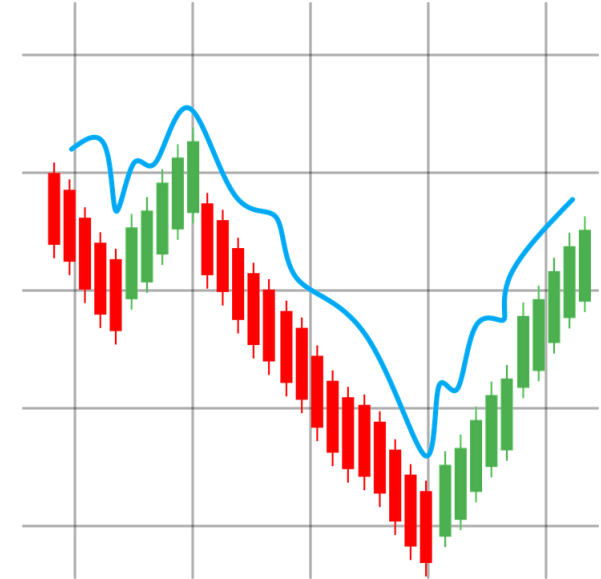
Maatilan talouden tervehdyttäminen

- Tuotannon tehostaminen
- Kustannusten alentaminen
- Tuotantotekniikan parantaminen (esim. sadonkorjuu)
- Taloudellisempi koneistus (yhteiskoneet, urakointi)
- Tuotantosunnat ja niiden kannattavuus?
- Uudet tulonlähteet
- Ostoehtojen parantaminen
- Lainojen lyhentäminen tarpeetonta omaisuutta myymällä
- Yksityistalouden kulujen vähentäminen

Maatilan talouden tervehdyttäminen

- Rahoituksen tarkistaminen
 - Lainaehdot
 - Rahoitusmuodot
- Talouden jatkuva seuranta
- Tiedon ja ammattitaidon lisääminen
- Verosuunnittelu
- Lopettaminen?

Maatilan maksuvalmiuden suunnitteleminen

MAKSUVALMIUS

#93953420

Maatilan taloudelliset tavoitteet

KANNATTAVUUS

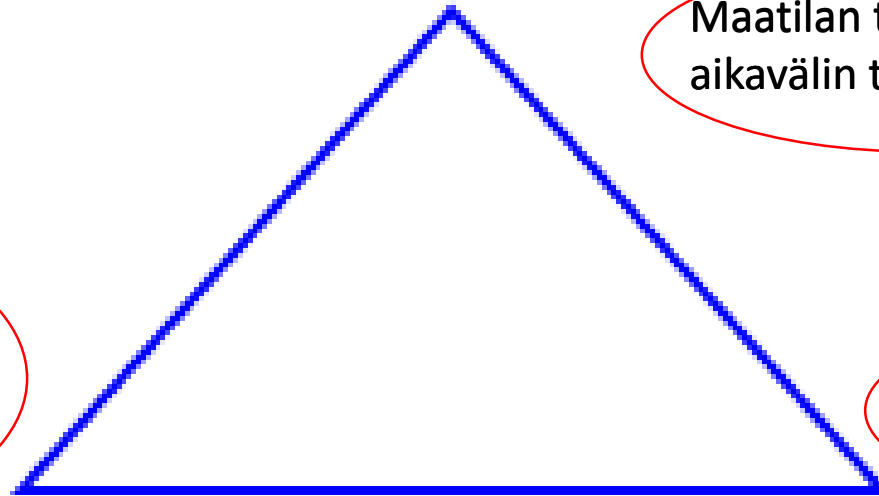
Maatilan tärkein pitkän aikavälin tavoite!

Tavoitteena, että maatilan kokonaispääomasta riittävän suuri osa on omaa pääomaa (rahoitus).

Maatilan tärkein lyhyen aikavälin tavoite!

VAKAVARAISUUS

MAKSUVALMIUS

Mitä maksuvalmius tarkoittaa?

- Yrityksen valmiutta selviytyä lyhytaikaisista kuluista ja velvoitteista
 - Yrityksen käytettävissä olevat rahat ja vireillä olevat saatavat sekä niiden riittävyys yrityksen velvoitteista selviytymiseen
 - Hyvä maksuvalmius:
 - Laskut maksetaan jatkuvasti ajallaan!
 - Huono maksuvalmius:
 - Yritystä voi uhata konkurssi
-

Maksuvalmius

- Kertoo siitä, että riittävätkö rahat joka hetki
 - Maksuvalmius:
 - Ei kerro kannattavuudesta
 - Ei kerro siitä, että nouseeko yrityksen omaisuuden arvo
 - Ei kerro siitä, että saadaanko omalle pääomalle korkoa
 - Ei kerro siitä, että saadaanko omalle työlle palkkaa
 - Kannattavallakin yrityksellä voi olla maksuvalmiusongelmia
-

Maksuvalmius

- Maksuvalmius = kassatilanne (maatalouden tili) + myyntisaamiset – ostovelat
- Tarkastellaan pelkästään rahatuloja ja -menoja

Maksuvalmiustaso maatilayrityksessä

- Mikä on riittävä maksuvalmiustaso maatilayrityksessä?
 - n.20 % liikevaihdosta?
 - Kahden kuukauden liikevaihto?

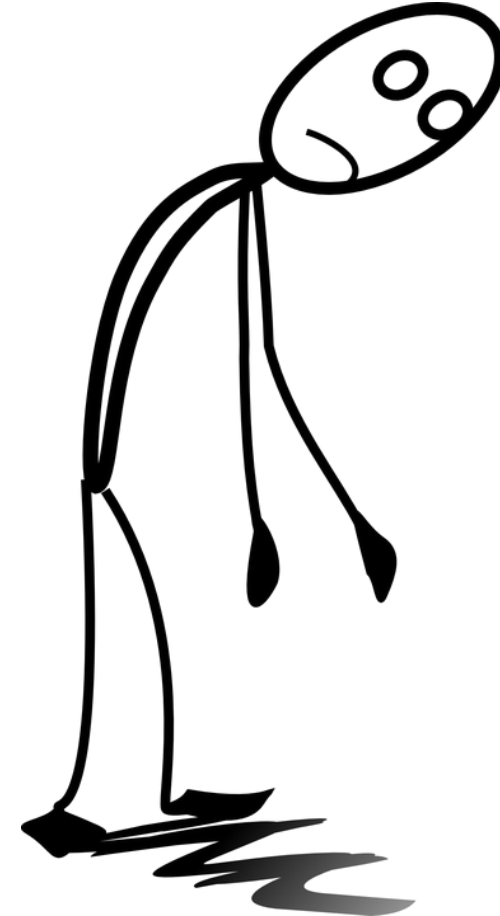
Maksuvalmiuteen vaikuttavia tekijöitä

- Liian iso lainamäärä → liian isot lainanhoitokulut
- Tuotantoprosessin pituus
- Yksityistalouden vaatimukset (niiden tietäminen)
- Menojen ja tulojen ajoitus
- Tukien maksuaikataulut
- Tuotannon vaihtelut/ongelmat (eläimet, kasvit)
- Yllättävien tilanteiden ennakoiminen vaikeaa
- Hintojen muutokset

Maksuvalmiuteen vaikuttavia tekijöitä

- Jaksaminen
- Tilan historia:
 - Aikaisemmat rahoitukset menneet pieleen
 - "Maksan kassasta"
 - Kerran elämässä tapahtuvat hankinnat

Maksuvalmiuden suunnitleminen

KUUKAUSIBUDJETTI

#93953420

Budjetti

- Budjetti on vuositasolla tapahtuvan talousjohtamisen keskeisin työväline, jonka avulla:
 - yritys asettaa tavoitteensa
 - toteuttaa tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä
 - tarkkailee tavoitteiden toteutumista
 - Pakottaa miettimään tehdäänkö oikeita asioita tavoitteiden saavuttamiseksi
 - Budjetti ei kuitenkaan ole KANNATTAVUUSMITTARI
 - Budjetti kertoo, riittääkö yrityksen kassa suunniteltuun toimintaan ja investointien ja niiden rahoituksen maksuun
-

Budjetin avulla

- Maatilan kehittämiseksi luodaan euromääräiset tavoitteet, joiden täyttymisellä varmistetaan strategian toteutuminen
- Ulos lähtevät ja sisään tulevat kassavirrat pyritään ennakoimaan mahdollisimman tarkasti → rahat riittävät joka hetki
- Budjetoinnin hyödyt:
 - Parantaa kustannustietoisuutta
 - Tuo taloudenpitoon suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta

Budjetin laatiminen → budjetointi

- Kannattaa aloittaa riittävän helpolla budjettipohjalla
 - Budjetti toimii vain kun sitä käytetään (jatkuva seuranta)
 - Budjetti ei ole pelkästään ennuste tulevasta taloudesta vaan **aktiivinen toimintasuunnitelma**, joka tähtää mahdollisimman hyvään taloudelliseen tulokseen
-

Kuukausibudjetti

Kuvaa yrityksen kassan riittävyttä kuukausittain vuoden aikana.

- Pilkkoo maksuvalmiussuunnitelmaa pienempiin osiin.
 - Auttaa havaitsemaan yrityksen väliaikaiset rahoitustarpeet ja varautumaan niihin etukäteen.
 - Tärkeä varsinkin investointihankkeiden yhteydessä.
 - Budjetoinnin ja toteutuman seurannan pohjaksi suunniteltava rahaliikenteen järjestelyt
-

Kuukausibudjetti - yksityistalous

- Yksityistalous erotettava yrityksen menoista selkeästi, yksityistalouden tarpeet tiedettävä
 - Erillinen tili, siirrot yksityistaloutta varten suunnitellusti
 - Pankkikortin luottopuoli, luottoraja yksityistalouden tarpeisiin
 - Toimii samalla yksityismenojen yksinkertaisena budjettina
 - Kulutusmenojen seurannan työkaluja:
 - Kauppojen korttijärjestelmät
 - Pankkitiliseuranta
 - Mobiilisovellukset, budjettisovellukset
-

Kuukausibudjetti – tulot ja menot

Tulot ja menot budjetissa

- Aikaisempien vuosien vertailutieto pohjaksi
 - Skaalattava aiempien vuosien tiedoista tuotannon muuttuessa, tai perustettava tuotantolaskelmiin
 - Hintojen muutokset ennakoitava (arvattava?)
 - Kuukausittainen sijoittuminen edellisten vuosien pohjalta, ellei helposti selvitettävissä -> tasajako kuukausille
-

Kuukausibudjetti – tulot ja menot

Tulot ja menot jaksottaminen

- Aikaisempi käytäntö esim. tilinpäätösostot
 - Tulopuolella ostajien antamat raportit
 - Valma, A-netti, Vipu
 - Tuotosseurannan raportit apuna
 - Viljelysuunnitelma apuna
-

Kuukausibudjetti - lainat

Lainakulut kannattaa selvittää kuukausittain pankin maksusuunnitelman pohjalta -> huomioitavissa budjettiin

- Lainojen tiedot pankkien yhteenvedoilta tai lainojen perustiedoista -> laskelma lainakuluista osaksi budjettia
- Erillinen tili lainanhoitoon selkeyttää rahaliikennettä ja seurantaa
 - Laskelman perusteella voidaan selvittää, mikä on kuukausittain keskimääräinen lainojen hoitoon tarvittava rahamäärä -> siirto lainatilille säännöllisesti

Kuukausibudjetti - alv

Arvonlisävero huomioitava budjetissa

- Budjetointi ja seuranta suoraan arvonlisäverollisilla hinnoilla, tai verottomilla hinnoilla ja arvonlisävero erikseen laskettuna
 - Arvonlisäveron maksu/palautukset myös huomioitava budjetissa
 - Etenkin vuosimenettelyssä tärkeä muistaa
 - Myös muut verot merkitään budjettiin
-

Kuukausibudjetin laadinta

#93953420

Miten ja milloin budjetti tehdään?

- Voidaan tehdä kuukausi-, vuosi- tai usean vuoden budjetti
- Avuksi tilinpäätösaineisto: pääkirja, tuloslaskelma, 2-lomake, ostajien raportit
- Pohjana hyvä kirjanpito
- Tuotantosunnitelmat
- Excel-taulukko
- Kynä ja paperia
- Välitilinpäätöksen yhteydessä tai tilinpäätöksen yhteydessä

Yksinkertainen kuukausibudjettipohja

[illegible]

Budjetin laatiminen

- Tässä budjettipohjassa kaksi edellistä kuukautta pohjana
- Merkitse pankkitilin saldo marraskuun alussa
- Menot ja tulot toteutuman mukaan

Maatilayrityksen budjetti ja sen seuranta			
		2019	
		marraskuu	joulukuu
Menot	Saldo kauden alussa		
	Ostorehu		
	Kotieläintalouden muut		
	Peltoviljelyn kustannukset		
	Huolto- ja korjauskustann.		
	Urakointipalvelut		
	Palkkakulut		
	Muut menot		
	Lainojen hoitokulut		
	Ennakkoverot, alvit, jäännösverot		
	Yksityistalous		
Menot yhteensä		0	0
Tulot			
	Maitotulot/myyntitulot		
	Tuet		
	Muut tulot		
Tulot yhteensä		0	0
Saldo kuukauden viimeinen päivä		0	0

Menot budjetissa

- Suurimmat menoerät eriteltyinä
- Pienemmät menoerät voi koota yhteen kohtaan muut menot
- Yksityistalous näkyviin!

[illegible]

Tulot budjetissa

- Myyntitulot, tuet ja muut tulot
- Jos yrityksessä on kasvinviljelyn ja kotieläintalouden myyntituloja, ne kannattaa eritellä
- Saldo muodostuu edellisen kuukauden ja menojen ja tulojen mukaan

Tulot															
Maitotulot/myyntitulot															0
Tuet															0
Muut tulot															0
Tulot yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo kuukauden viimeinen päivä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tanelin Tilan budjetti

Maatilayrityksen budjetti ja sen seuranta																
		2019		2020												Koko vuosi
		marraskuu	joulukuu	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	
	Saldo kauden alussa	7000														
Menot																
	Ostorehu	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	3467	41604
	Kotieläintalouden muut	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	2246	26952
	Peltoviljelyn kustannukset														15000	15000
	Huolto- ja korjauskustann.							12000		7000						19000
	Urakointipalvelut										30000	30000				60000
	Palkkakulut							1975	1975	1975	1975					7900
	Muut menot	15441	15441	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900	142800
	Lainojen hoitokulut			2500		2500	24358	2500		2500		2500	24358	2500		63716
	Ennakoverot, alvit, jäännösverot	1083	1083	1083	-3000	1083	1083	1083	1083	1083	1083	1083	1083	1083	1083	8913
	Yksityistalous	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	30000
Menot yhteensä		24737	24737	23696	17113	23696	45554	37671	23171	32671	53171	53696	45554	23696	36196	415885
Tulot																
	Maitotulot/myyntitulot	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	18810	225720
	Tuet	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300	9300	3300	3300	3300	78800	3300	9300	127100
	Muut tulot				2356	46683		2356			2356		2356			56107
Tulot yhteensä		22110	22110	22110	24466	68793	22110	24466	28110	22110	24466	22110	99966	22110	28110	408927
Saldo kuukauden viimeinen päivä		4373	1746	160	7513	52610	29166	15961	20900	10339	-18366	-49952	4460	2874	-5212	

Budjetin tulkinta

- Jos löytyy ajankohtia, ettei kassassa ole riittävästi rahaa:
 - Poistetaan "epäsäännöllisiä menoja"
 - Ajoitetaan menot uudelleen
 - Ajoitetaan tulot uudelleen
 - Käytetään lyhytaikaista rahoitusta
 - Jos kassavaje on jatkuva:
 - Kassavirtojen rakennetta on muutettava pysyvästi
 - Tuotantokustannusten laskeminen
 - Toiminnan tehostaminen
 - Lainojen maksuohjelmien muuttaminen
-

Kiitos!

VUOKKO KRAATARI

vuokko.kraatari@syo.fi p. 040 667 2236

SUOMEN YRITTÄJÄOPISTO